

ADOBE INDESIGN CS2

UREJANJE BESEDILA

V pripravljenem novem dokumentu z izdelanimi in urejenimi tekstovnimi okvirji in vnesenim besedilom sledi urejanje (stavljenje) besedila.

Program InDesign ponuja množico ukazov in funkcij, s katerimi lahko oblikovalsko in stavsko uredimo besedilo. Tokrat bodo opisana osnovna orodja za urejanje besedila:

- označevanje besedila,
- urejanje črkovnih in nečrkovnih znakov,
- urejanje odstavkov,
- tabulatorji,
- vnos posebnih znakov,
- uporaba slovarja in črkovalnika.

Označevanje besedila

Besedilo, ki ga bomo urejali, moramo najprej označiti; največkrat ga izberemo z orod-

jem za besedilo. Označimo ga z miško ali tipkovnico.

Za večjo preglednost besedila v dokumentu je dobro, da pred urejanjem vključimo funkcijo Show Hidden Characters. Z njo se na ekranu prikažejo skriti znaki, npr. oznake za nov odstavek, oznake za tabulatorje, razmik med črkovnimi in nečrkovnimi znaki, beline.

Eden od načinov označevanja je, da z miško potegnemo čez besedilo, ki ga želimo označiti; z dvakratnim klikom z miško v tekstovnem okvirju se označi ena beseda; če kliknemo trikrat, označimo eno vrstico; odstavek označimo, če kliknemo štirikrat, cel dokument pa s petkratnim klikom.

S kombinacijo tipk CTRL-A na tipkovnici označimo cel dokument, kombinacija tipk

Shift→ pa nam označi črkovni znak v desno.

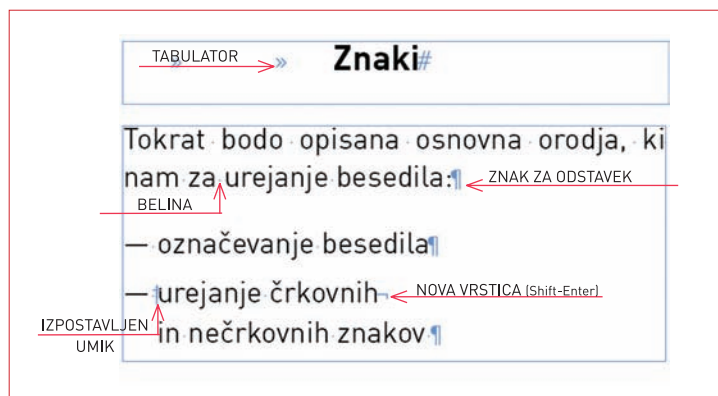
Besedilo lahko izberemo tudi s pomočjo orodja za označevanje in neposredno označevanje. Tekstovni okvir izberemo z orodjem in ga začnemo urejati. Besedila tako ne moremo urejati, če so tekstovni okvirji povezani v verigo.

Besedilo lahko pregledujemo in označujemo tudi s pomočjo funkcije Story Editor. Ta čitljivo prikazuje besedilo v eni koloni, pri tem zanemari vrsto pisave, barve, umike. Da pridemo do funkcije, moramo izbrati besedilo ali tekstovni okvir, potem pa iz menija Edit izberemo Edit in Story Editor ali uporabimo kombinacijo tipk Command-Y/Ctrl-Y.

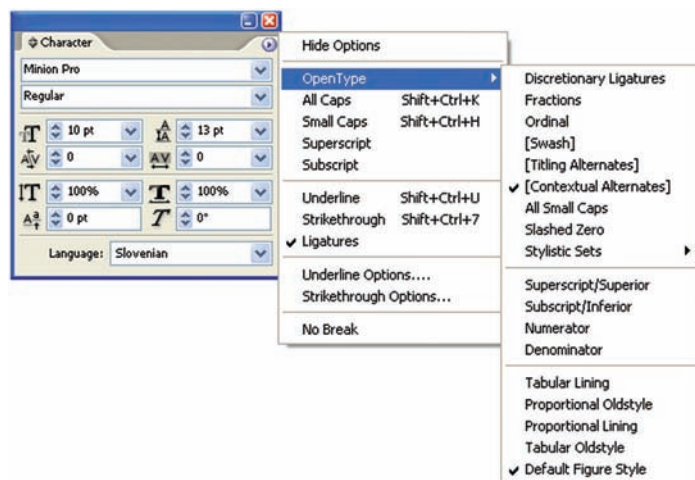
Urejanje črkovnih in nečrkovnih znakov

Urejanje znakov se nanaša na spremembe lastnosti pisave, kot so vrsta (družina) pisave, njena različica, stopnja pisave, razmik med vrsticami (leading), razpiranje, deformacije, vrsta jezika. Črkovne in nečrkovne znake urejamo s pomočjo palet Character ali Control. Paleta Character je v delovnem prostoru, če ni prikazana, jo poiščemo v meniju Window ali na tipkovnici pritisnemo Command-T/Ctrl-T. Paleta Control je pod menijsko vrstico. Funkcije za urejanje znakov so prikazane, ko smo s kazalcem v besedilu.

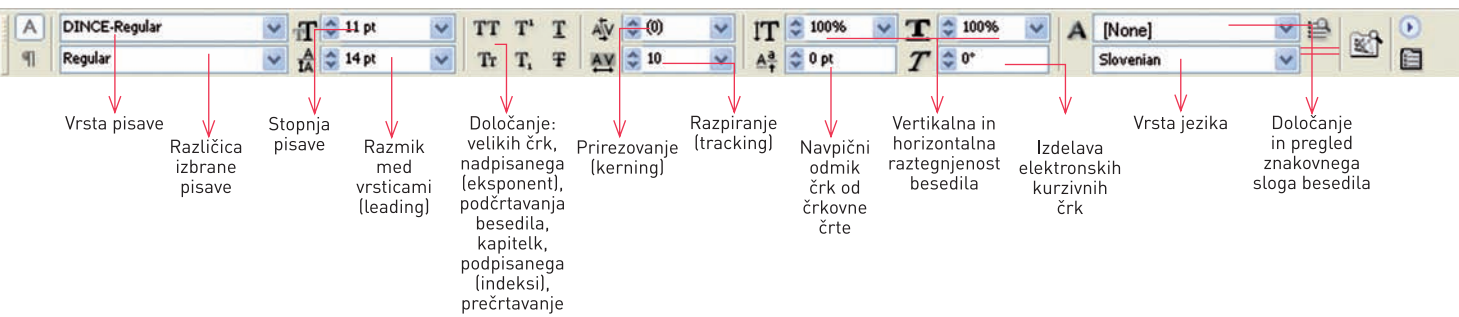
Vrsta pisave in različica; v programu InDesign izbiramo

Skriti znaki.

Paleta Character.

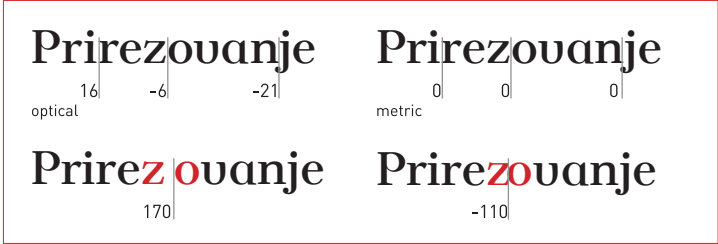
Paleta Control

pisavo v dveh korakih. Najprej izberemo vrsto (družino pisave) iz padajočega menija Font Family, nato njeno različico iz menija Type Style.

Stopnja pisave; spreminjamo jo z vnosom vrednosti v polje na paleti ali z izborom vrednosti, ki nam jih ponuja paleta. Stopnjo pisave pa lahko spreminjamo v kombinaciji s povečavo ali pomanjšavo tekstovnega okvirja. To storimo tako, da označimo tekstovni okvir in pritisnemo tipko Command/Ctrl, za proporcionalno spreminjanje pa Command-Shift/Ctrl-Shift.

Razmik med vrsticami (leading); prostor med vrsticami se spremeni z vnosom vrednosti ali pa določimo vrednost s padajoče liste. Z opcijo Auto program sam preračuna razmik glede na stopnjo pisave.

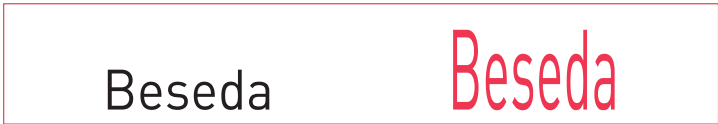
Prerezovanje (kerning); program izenačuje belino med parom črk. S kazalcem se postavimo med dve črki in v polje Kerning vnesemo vrednost, ki je lahko pozitivna (poveča prostor) ali negativna (zmanjša prostor). Uporabimo pa lahko tudi načina prirezovanja Metric ali Optical. Metrična metoda je način, ko program poišče podatke o izenačitvi belin med parom črk, ki jih je v pisavo vgradil tipograf. Optical je programska metoda, ki glede na obliko črkovnih znakov izenačuje beline.

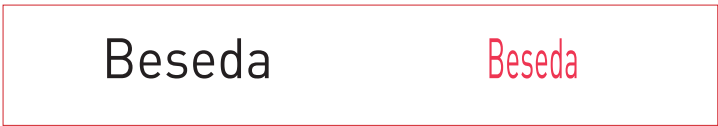
Prerezovanje.

Razpiranje.

Vertikalna raztegnjenost.

Horizontalna raztegnjenost.

Navpični odmik.

Originalna in elektronska kurzivna črka.

Razpiranje (tracking); s funkcijo povečujemo prostor med črkami (znaki), izberemo besedilo, ki ga želimo razpresti, ter vnesemo vrednost ali jo izberemo s padajoče liste.

Vertikalna in horizontalna raztegnjenost; z izborom ali vnosom vrednosti v polja se nam besedilo zoži ali razširi. To funkcijo uporabljamo samo za posebne učinke, kajti s takšnim ukazom deformiramo pisavo.

Navpični odmik črk od črkovne črte; funkcija za odmik enega ali več znakov od črkovne črte besedila. Pozitivne vrednosti uporabljamo za dvig od črkovne črte in negativne za spuščanje.

Izdelava nagnjenih (elektronsko kurzivnih) črk; s funkcijo lahko izdelamo elektronske kurzivne črke. Z vnosom vrednosti od -85 do 85 % spreminjamo naklon črke (negativne vrednosti spremenijo naklon označenemu znaku v levo, pozitivne vrednosti pa v desno). Tudi ta funkcija je primerna za posebne učinke, ne moremo pa dobiti pravih kurzivnih črk.

Vrsta jezika; tu nastavimo jezik, v katerem je napisano besedilo, da lahko kasneje uporabimo slovar ali črkovalnik.

V meniju palete Character in na paleti Control so še nekatera orodja za urejanje besedila.

Določanje verzalk (velikih črk); izbrane znake lahko s funkcijo All Caps spremeni v velike črke, program jim spremeni samo videz na zaslonu in izpisu.

Kapitelke; z izborom funkcije Small Caps program pretvarja črkovne znake v originalne kapitelke ali jih spremeni v elektronske. V primeru uporabe pisave OpenType ali pisave, pri kateri so v naboru znakov kapitelke, jih program poišče in uporabi, v nasprotnem InDesign naredi elektronske kapitelke (navadne verzalke, pomanjšane na velikost minuskul).

Orodja za začasno pretvarjanje znakov v minuskule, verzalke in kapitelke; poleg orodij na paletah lahko uporabimo tudi funkcije Change Case iz menija Type.

Nadpisano (ekspONENTI) in podpisano (indeksi); z izborom funkcije program spremeni položaj znaka nad črkovno črto ali pod njo.

Podčrtovanje; za podčrtovanje označenega besedila upo-

Paleta Underline Options.

Paleta Strikethrough Options.

Originalna in elektronska kapitelka.

Ligature.

Dekorativni dodatek (Swash) OpenType pisav.

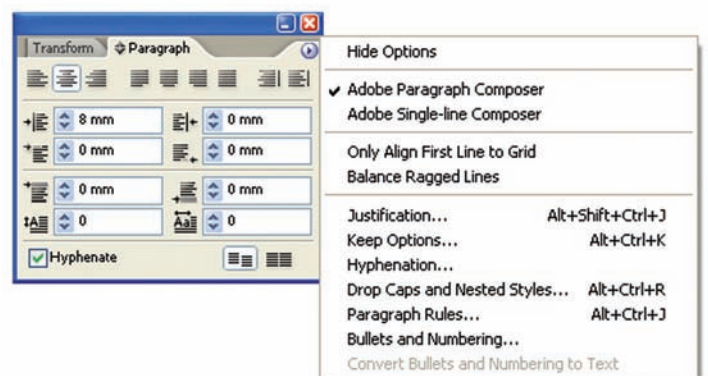
rabljamo funkcijo Underline. Obliko linije prilagodimo v paleti Underline Options (v meniju palete Control ali Character). Določamo debelino linije, odmik od črkovne črte, barvo in obliko linije.

Prečrtovanje; za prečrtovanje uporabljamo funkcijo Strikethrough. Obliko linije, debelino, barvo določamo v paleti Strikethrough Options.

Ligature; z izborom te funkcije InDesign avtomatično popravlja problematične pare malih črk, kot sta minuskuli »f« in »i«. Kadar izbrana vrsta pisave ni OpenType, program zamenja samo kombinaciji »fi« in »fl«, v nasprotnem pa bodo zamenjane vse kombinacije znakov ligatur, ki so definirane v pisavi (ligatura je zveza dveh ali treh črk na enem deblu).

Deljenje; kadar želimo preprečiti deljenje besede na koncu vrstice, vključimo funkcijo No Break.

OpenType; pisave v formatu OpenType so v enem samem dokumentu, ki je namenjen uporabi na obeh računalniških platformah, Windows in MacOS. Vsebujejo vse potrebne znake za različne jezike in upodabljajo tipografsko skoraj povsem neoporečne pisave. Vse dodatne lastnosti, ki jih imajo te pisave, najdemo v podmeniju; številne dodatne ligature, dekorativne dodatke, ulomke, spodnje in zgornje indekse, številke.

Paleta Paragraph.

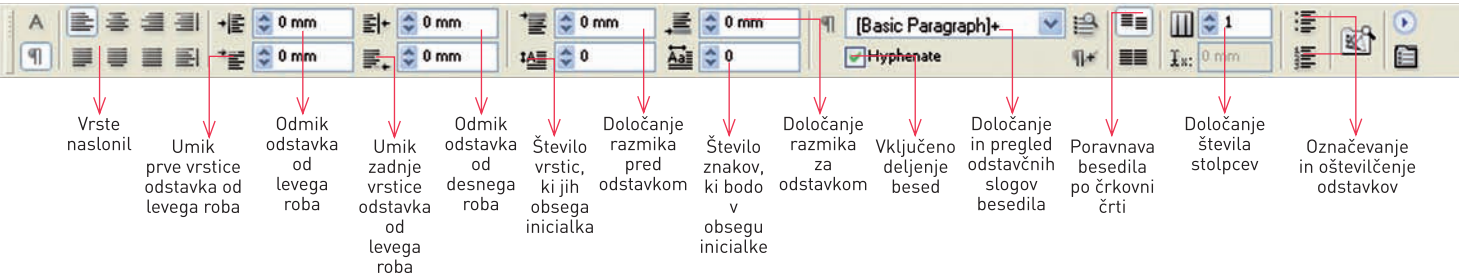
Urejanje odstavkov

Inicialke, naslonila, umiki, razmiki in deljenje besed na koncu vrstice so le nekatere značilnosti odstavkov. Odstavek je niz znakov, ki se konča z znakom za nov odstavek (¶).

Pri urejanju odstavkov moramo enako kot pri urejanju znakov najprej označiti odstavek, ki ga bomo urejali. Urejamo s pomočjo palete Paragraph ali Control. Paleta Paragraph je v delovnem prostoru, če ni prikazana, jo poiščemo v meniju Window ali na tipkovnici pritisnemo Command-M/Ctrl-M. Paleta Control je pod menjisko vrstico.

Če so na paleti prikazane funkcije za urejanje znakov, pritisnemo gumb Paragraph Formatting Controls na paleti ali Command-Option-7/Ctrl-Alt-7.

Naslonila; izbiramo jih s pomočjo gumbov na paletah Paragraph ali Control. Izbiramo lahko med različnimi načini naslonil. Levo naslonilo (Align Left): vrstice so poravnane na levi strani, desna stran je neporavnana. Sredinsko stavljenje (Align Center): posamezne vrstice so neenakomerno dolge, niso poravnane ne na levi ne na desni strani. Desno naslonilo (Align Right): besedilo je poravnano na desni strani,

Paleta Control.

leva stran je neporavnana. Stavljeno na polni format z različnimi naslonili zadnje vrstice.

Odmik odstavka od levega in desnega roba; vrednosti (vnašamo lahko samo pozitivne vrednosti) dodajajo belino med besedilo in tekstovni okvir.

Umik prve vrstice odstavka od levega roba; prazen prostor na začetku novega odstavka določamo z vnosom vrednosti na paleti. Izpostavljen umik (začetek prve vrste novega odstavka je na levem robu, naslednje vrste so odmaknjene v desno). Umike izdelamo s pomočjo tabulatorja ali funkcije Indent Here; funkcijo najdemo v priročnem meniju ali menijski vrstici Type → Insert Special Character → Indent Here. Izpostavljene umike uporabljamo pri naštevanju, za razna oštevilčenja ipd.

Razmik med odstavki; s funkcijo Space Before in Space After določimo belino pred novim odstavkom in za njim. To je vsekakor boljši način za določanje novih odstavkov kakor povečevanje prostora med odstavki z vstavljanjem dodatnih znakov za nov odstav (¶).

Inicialka; kadar želimo v odstavku izdelati inicialko na paleti, izberemo funkcijo Drop Cap Number of Lines, s katero določimo število vrstic, ki jih obsega inicialka. Kadar pa želimo, da je v obsegu

V paleti Paragraph določamo lastnosti odstavkov, lahko izbiramo vrste naslonil, odmike, umike, inicialke, možnosti deljenja besed.

V paleti Paragraph določamo lastnosti odstavkov, lahko izbiramo vrste naslonil, odmike, umike, inicialke, možnosti deljenja besed.

Levo in desno naslonilo.

V paleti Paragraph določamo lastnosti odstavkov, lahko izbiramo vrste naslonil, odmike, umike, inicialke, možnosti deljenja besed.

V paleti Paragraph določamo lastnosti odstavkov, lahko izbiramo vrste naslonil, odmike, umike, inicialke, možnosti deljenja besed.

Stavljeno na polni format (zadnja vrstica poravnana na levo naslonilo) in sredinsko stavljenje.

V paleti Paragraph določamo lastnosti odstavkov, lahko izbiramo vrste naslonil, odmike, umike, inicialke, možnosti deljenja besed.

V paleti Paragraph določamo lastnosti odstavkov, lahko izbiramo vrste naslonil, odmike, umike, inicialke, možnosti deljenja besed.

Umik na začetku odstavka in izpostavljen umik.

— urejanje črkovnih in nečrkovnih znakov

— uporaba slovarja in črkovalnika

— urejanje črkovnih in nečrkovnih znakov

— uporaba slovarja in črkovalnika

Izpostavljen umik.

Inicialka – začetna črka v prvi vrstici poglavja ali dela besedila, za več stopenj večja črka, kot je glavno besedilo, sega čez eno ali več vrstic besedila.

Inicialka.

inicialke več kot en znak, to storimo s pomočjo funkcije Drop Cap One or More Character (število znakov, ki bodo v obsegu inicialke). Kadar želimo povečati ali zmanjšati razmik med znaki, to naredimo s prirezovanjem. V meniju palete Paragraph in Character je tudi funkcija Drop Caps and Nested Styles za izdelavo stilov, izdelava bo opisana v Grafičarju.

Poravnava besedila po črkovni črti; kadar se besedilo stavi v več stolpcih in želimo vrstice poravnati po črkovni črti, lahko uporabimo funkcijo Algin to Baseline Grid. Funkcija deluje v kombinaciji z nastavitvami Baselline Options (opis v Grafičarju 4/2007). S tem ukazom delamo poravnavo samo, če so preračunane vrednosti razmika med vrsticami, razmika med odstavki (npr. razmik med vrsticami 7 pt, razmik med odstavki 14 pt).

Iva Molek

Srednja medijska in grafična šola Ljubljana

